

TARK VÄGI VAJAB HARITUD JUHTE

Head Sõjateadlase lugejad!

Sündmusrohke 2023. aasta hakkab lõpule jõudma, jäänud on mõned päevad, et aasta tegemistele joon alla tõmmata. Kaitseväe Akadeemiale on selle aasta keskne märksõna olnud *sada aastat sõjaväelist kõrgharidust Eestis*, seejuures tähistasime oktoobrikuus väärikalt ka oma rahvusliku riigikaitsekõrgkooli taasasutamise 25. aastapäeva.

Peaaegu veerand sajandit on sõjaväelise hariduse tempel tegutsenud ülikoolilinnas Tartus. Riia mäel asuva peahoone kaheksa samba vahelt on nende aastate jooksul teenistusse astunud tuhatkond haritud Eesti ohvitseri. Nad kõik on aidanud erineval moel kujundada rahvuslikku sõjateadust ja nende saavutusi Eesti riigikaitse arendamisel on raske üle hinnata. Pädevate sõjaväeliste juhtide koolitamine ajal, kui maailm meie ümber käärib ja märgatavalt muutub, on raske, ent seda vastutusrikkam koorem akadeemia õlgadel. Saksa kirjanik ja filosoof Johann Gottfried von Herder on elukogenult tõdenud: „Ainus, mis väärib hariduse nime, on mõtteviisi, hoiakute ja tavade kujundamine, mitte väljaõpe, mitte õpetus ise.“ On heameel tõdeda, et Kaitseväge Akadeemia üks väärtustest – *haritus* – sobib kokku selle nägemusega. Kõrgkoolina oleme püüdnud õppureid varustada teadmiste, oskuste, kogemuste ja hoiakutega, anda neile kaasa laia silmaringi, avara mõttemaailma ning õigel kohal asuva südame, et nad suudaksid langetada haritud juhtidena tarku ja vastutustundlikke otsuseid. Akadeemia ülem brigaadikindral Vahur Karus kutsus ajakirja Academia Militaris sügisese juubelinumbri eessõnas meid üles „taastootma paremat inimvara Eesti targaks kaitsmiseks“. Esmapilgul veidi tehnikalistlikult kõlav fraas juhib kõiki akadeemia õppejõude ja töötajaid sügavast missioonitundest ajendatud ülesandeni „koolitada enda järelkäijateks vähemalt kaks targemat, paremat ja initsiatiivikamat juhti“, et taastoota sel viisil tarka väge, kes kaitseks meie riikliku iseseisvuse püsimist, aga ühtlasi eesti rahva, keele ja kultuuri kestlikkust. Kreeka filosoofi Platoni sõnul määratleb suund, kuhu haridus inimese viib, tema tulevase elu. Akadeemias antava hariduse suunda ja sellest välja kasvavat eluülesannet väljendab kõnekalt meie moto „Mõistuse ja mõõgaga kodumaa eest!“. Parafraseerides akadeemia endiste ülemate juubelisoove, tuleb meil oma teel edasi liikuda

süsteemselt ja kannatlikult, kasutades selleks haritud inimestele omast loovat paindlikkust.

Haritud ohvitseri ja allohvitseri tööriistakastis on kindel koht ka sõjateaduslikel tekstidel, mille lugemine, analüüsimine ja rakendamine näitab valmisolekut ennast pidevalt täiendada. Sõjateadlase ülesanne on täiendada seda pagasit järjepidevalt teadusartiklitega, mis avardavad sõjaväelise juhi mõtlemist ja silmaringi. Ehk annavad need ka vastuse mõnele konkreetsele küsimusele või aitavad senistest mõtteraamidest välja murda.

On rõõmustav, et siinse numbriga autorite seas on õppejõud ja teadlased Kaitseväe Akadeemiast, aga ka meie partnerkõrgkoolidest ja uurimis-asutustest, nagu Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool (TalTech), Eesti Maaülikool, Tallinna Ülikool, Sisekaitseakadeemia, Balti Kaitsekolledž, Tervise Arengu Instituut ja Rootsi Kaitseülikool. Hariduse ja teaduse vallas on kestlikkuse üks võtmesõnu teadlaste ja institutsioonide *koostöö*. Teaduspõhises õpetamises ja teadusuuringutes on väga oluline ka uurimistulemuste *publitseerimine*. Neid tegureid liites saamegi *koostöös sündiva publitseerimise*, mis annab tunnistust ühistest uurimishuvidest, jagatud meetoditest ja praktilisest ühistegevusest. On julgustav näha seda koostööd ka siinses artiklikogumikus.

Järgnevalt põgus ülevaade Sõjateadlase siinse numbriga sisust. Kaitseväe Akadeemia juhtivteadur Erik Männik analüüsib Venemaa sõjalise jõu rakendamise sihipärasust Ukrainas riigi geopoliitiliste eesmärkide saavutamiseks, kirjeldab Venemaa strateegilise mõtte iseloomulikke jooni ning teeb järeldusi nende mõju kohta Eesti sõjalise julgeoleku tagamisele ja Ukrainas kestva sõja edasisele kulule. Dr Johan Österberg ja tema kolleegid Rootsi Kaitseülikoolist uurivad ohvitseridega tehtud intervjuude põhjal üksuste ühtekuuluvus- ja sõjaväelist kogukonnatunnet ning selle muutumist sõjaväelise karjääri jooksul. Balti Kaitsekolledži lektori kol-ltn Antek Kasemaa artikkel keskendub isiksuse ja sõjaväelise moraali uurimisele ning selles leiavad käsitlust isiksuse ja sellega seotud konstruktiivsete seoste Kaitseväe ajateenijate baaskursuse lõpueksami hinnetega. Kaitseväe Akadeemia strateegia kaasprofessor Illimar Ploom koos kolleegidega TalTechist ja Balti Uuringute Instituudist käsitlevad küsimusi, millega Euroopa väikeriigid seisavad silmitsi, kui analüüsivad oma kaitsepoliitika valikuid ja kujundavad sellest lähtuvaid juhtimisotsuseid. Artiklis luuakse peamiselt Eesti kogemusele toetudes kaitsetööstust puudutav kiht tehnoloogiapõhise tööstuse juhtimise mudelile, mis on mõeldud väikeriikidele. Tartu Ülikooli empiirilise sotsioloogia professor Kairi Kasearu ja dr Liina-Mai Tooding analüüsivad, kuidas hea füüsiline ettevalmistus toetab teenistuses hakkamasaamist, milline mõju on füüsiliste võimete muutusel ajateenistuse jooksul teenistusega rahulolule ning kuivõrd sõltub füüsilise

vormi, vormi muutuse ja rahulolu vaheline seos ajateenija vahetust sotsiaalselt teenistuskonnast. TalTechi vanemteadur Signe Adamberg ning tema kolleegid TalTechist ja Tervise Arengu Instituudist analüüsivad Kuperjanovi jalaväepataljoni näitel, kuidas ajateenijate toitumine mõjutab nende tervise näitajaid, ning annavad asjakohaseid toitumissoovitusi. Kaitseväe Akadeemia lektor mjr dr Kersti Vennik ja Eesti Maaülikooli kaasprofessor Mait Lang käsitlevad metsa ja maastiku sõjalisi aspekte, arutledes metsa varjava mõju teemal. TalTechi vanemteadur Andres Udal analüüsib koos kolleegidega TalTechist ja Sisekaitseakadeemiast infotehnoloogilist arenguhüpet, mis on toonud olulisi muudatusi valvesüsteemide valdkonda. Militaarobjektide valvesüsteeme on käsitletud nii sensorseadmete, süsteemiarhitektuuri kui ka üha rohkem tehisintellekti kasutava andmetötluse vaates.

Head kaasamõtlevat lugemist, edasiviivaid mõtteid ja uusi kaastöid soovides

Andres Saumets
peatoimetaja